

2024-05-23

Avdelningen för utbildning och arbetsmarknad
Roy Melchert
Karin Perols

Justitiedepartementet
Arbetsmarknadsdepartementet
Finansdepartementet
Socialdepartementet

Ekonomisk reglering för kommunernas kostnader för personer med tillfälligt skydd efter folkbokföring

SKR har länge lyft behovet att personer som flytt kriget i Ukraina och har uppehållstillstånd med tillfälligt skydd i Sverige, bör ges förbättrad tillgång till utbildning, försörjning och stöd för att komma ut i arbete. Att målgruppen genom folkbokföringen får bättre villkor är angeläget för både enskilda och samhället.

Som konsekvens av förslaget att personer med tillfälligt skydd ska undantas från rätten till bosättningsbaserade socialförsäkringsförmåner och LSS begär SKR att förordningen (2010:1122) om statlig ersättning för insatser för vissa utlänningar ändras.

Ersättningssystemet behöver dels ses över så att ersättningar kan *fortsätta* utgå för kommunala insatser när föreslagna undantag genomförs. Det gäller t ex insatser enligt socialtjänstlagen utanför bostaden som SKR tog upp i remissvaret. Det gäller också schablonersättning för mottagandet av ensamkommande unga som har fyllt 18 men inte 21 år, som idag kopplas till beviljad studiehjälp.

Ersättning behöver också *tillkomma* för ökat behov av ekonomiskt bistånd till följd av minskade intäkter för enskilda från de statliga transfereringssystemen. Nedan följer underlag för en sådan reglering.

Nyanländas villkor efter folkbokföring

Drygt 38 000 personer som beviljats tillfälligt skydd enligt massflyktsdirektivet är inskrivna i Migrationsverkets mottagningssystem. 30 procent är 0-19 år, 64 procent är 20-64 år och 6 procent är 65 år eller äldre. Regeringens avsikt är att personer från den 1 november ska kunna folkbokföras om de haft tillfälligt skydd i minst ett år.

Med folkbokföring följer möjlighet att skrivas in i Arbetsförmedlingens etableringsprogram. Den etableringsersättning och etableringstillägg som nyanlända får för deltagande i etableringsinsatserna bygger på att barnfamiljer också får till exempel barnbidrag och bostadsbidrag för att

kunna försörja sig. Äldre nyanlända som inte omfattas av etableringsprogrammet får äldreförsörjningsstöd från Försäkringskassan.

Regeringens förslag innebär dock att personer med tillfälligt skydd som folkbokförs efter 1 november ska undantas från rätt till bosättningsbaserade socialförsäkringsförmåner, till exempel barnbidrag, bostadsbidrag, underhållsstöd och äldreförsörjningsstöd. Som SKR tog upp i remissvaret bedömer vi att äldre och flertalet barnfamiljer därmed kommer vara beroende av ekonomiskt bistånd från socialtjänsten för sin försörjning. För barnfamiljer gäller det både under etableringsprogrammet och i många fall även med löneinkomster.

Exempel

Innan folkbokföring omfattas personer med tillfälligt skydd av lagen om mottagande av asylsökande m.fl. (LMA). En ensamstående mamma med två barn 8 och 12 år får en dagersättning på ca 4710 kr per månad samt möjlighet till kostnadsfritt boende.

Om kvinnan efter folkbokföring deltar i etableringsinsatser får hon etableringsersättning och etableringstillägg för barnen med ca 9 076 kronor i månaden. Familjen har inte längre tillgång till kostnadsfritt boende och måste själva betala eventuell hyra.

Efter folkbokföring kan familjen också ha rätt till ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen. Skälig levnadsnivå enligt regelverket för försörjningsstöd är för aktuellt hushåll och med en hyra på 9000 kr omkring 23 000 kr per månad.

Om kvinnan inte har några andra inkomster, tillgångar eller t ex stöd till försörjningen från den andra föräldern, kan hon ha rätt till omkring 13 000 kr i kompletterande försörjningsstöd. Försörjningsstödet prövas individuellt och ytterligare behov kan tillkomma från kostnader för till exempel sjuk- och tandvård.

Med rätt till bosättningsbaserade förmåner enligt socialförsäkringen hade hushållet under etableringen fått 6 850 kr i barnbidrag och bostadsbidrag. Med rätt även till underhållsstöd hade förmånerna från socialförsäkringen omfattat totalt 10 496 kr.

Utan bosättningsbaserade förmåner eller andra inkomster behöver kvinnan i exemplet ha en månadslön före skatt på omkring 30 000 kronor för att komma över skälig levnadsnivå enligt socialtjänstlagen.

Utformning av statlig ersättning till kommunerna

Staten har det övergripande och ekonomiska ansvaret för flyktingmottagandet. Kommuner och regioner kompenseras för sina insatser i mottagandet genom förordningsreglerad statlig ersättning. Dagens ersättning för mottagandet av nyanlända är beräknad utifrån att nyanlända får sin försörjning genom de statliga transfereringssystemen. Den

schablonersättning som utgår till kommuner per mottagen person avser andra insatser som kommunen ansvarar för.

När kommuner får ett tillkommande ansvar för försörjningen behöver det regleras ekonomiskt. Eftersom det är osäkert hur många personer med tillfälligt skydd som kommer att folkbokföras och när, samt att det ökade behovet av ekonomiskt bistånd främst gäller barnfamiljer och äldre, är det lämpligt att ersättningen utformas som en tilläggschablon per mottaget barn och person över 65 år som folkbokförs efter 1 november. Den extra tilläggschablonen bör motsvara nivån på de bosättningsbaserade förmåner som inte utgår och istället behöver kompenseras med ekonomiskt bistånd från kommunen.

Regeringen eller myndigheter har inte presenterat någon analys av målgruppens hushållssammansättning, grad av etablering på arbetsmarknaden och löneinkomster. Utan bättre underlag är en rimlig utgångspunkt enligt SKR att en tilläggschablon för ökat behov av ekonomiskt bistånd baseras på uteblivna bosättningsbaserade förmåner med 5 000 kr per månad per barn och med 10 000 kr per månad per äldre, inklusive kostnader för socialtjänstens handläggning. Utifrån den utgångspunkten skulle den ekonomiska regleringen motsvara en tilläggschablon över två år på 120 000 kr för barn och 240 000 kr för äldre.

SKR emotser vidare dialog med regeringen om ekonomisk reglering och nödvändiga övriga ändringar i ersättningsregelverket snarast. Kommunerna behöver besked och goda planeringsförutsättningar.

Sveriges Kommuner och Regioner

Anders Henriksson
Ordförande